

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВІСНИК ЧЕРКАСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Випуск 137

Черкаси - 2008

Матеріали «Вісника» присвячені актуальним проблемам соціально-педагогічної роботи, професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери. У публікаціях досліджуються аспекти соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, зокрема: соціально-педагогічна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, людьми похилого віку, підлітками, схильними до адиктивної поведінки; спрямованої на виявлення та розвиток обдарованості дитини; взаємодію фахівців з дитячими, молодіжними та громадськими організаціями; формування професіоналізму спеціалістів соціальної сфери, аналізується міжнародний і вітчизняний досвід соціально-педагогічної діяльності.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Постановою президії ВАК України від 09.06.1999 р. № 1-05/7 (Бюлетень ВАК України, 1999. – №4) журнал включено до переліку наукових фахових видань зі спеціальності «Педагогічні науки».

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №3 від 6.11.08 р.)

Головна редакційна колегія:

д.пед.н., проф. *А.І. Кузьмінський* (головний редактор), д.пед.н., проф. *Н.А. Тарасенкова* (заступник головного редактора), к.ф.-м.н., доц. *О.О. Богатирьов* (відповідальний секретар), д.б.н., проф., чл.-кор. АПНУ *Ф.Ф. Боєчко*, д.ф.-м.н., проф. *А.М. Гусак*, д.е.н., проф. *І.І. Кукурудза*, д.б.н., проф. *В.С. Лизогуб*, д.філос.н., проф. *О.В. Марченко*, д. і. н., проф. *В.В. Масненко*, д. х. н., проф. *Б.П. Мінаєв*, д.філол.н., проф. *В.П. Мусієнко*, д.філол.н., проф. *В.Т. Поліщук*, д.т.н., проф. *В.М. Середенко*, д. і. н., проф. *А.Ю. Чабан*.

Редакційна колегія серії:

д-р пед. наук, проф. *Н.А.Тарасенкова* (відповідальний редактор), д-р пед. наук, проф. *О.А.Біда* (заступник відповідального редактора), канд. пед. наук, доцент *В.М.Король* (відповідальний секретар), академік АПНУ, д-р пед. наук, проф. *М.І.Бурда*, академік АПНУ, д-р пед. наук, проф. *М.Б.Євтух*, академік АПНУ, д-р пед. наук, проф., *Н.Г.Ничкало*, д-р пед. наук, проф. *А.В.Градовський*, д-р пед. наук, проф. *Т.М.Десятов*, д-р пед. наук, проф. *А.Й.Капська*, д-р пед. наук, проф. *Т.В.Крилова*, д-р пед. наук, проф. *Т.В.Симоненко*, д-р пед. наук, проф. *О.І.Скафа*, канд. пед. наук, проф. *С.П.Архипова*, канд. пед. наук, проф. *Л.І.Прокопенко*, канд.пед. наук, доцент *А.К.Грабовий*, канд. пед. наук, доцент *В.Г.Гриценко*, канд. пед. наук, доцент *О.Г.Демченко*, канд. пед. наук, доцент *Н.В.Касярум*, канд. пед. наук, доцент *Г.Я.Майборода*, канд. пед. наук, доцент *О.П.Савченко*.

За зміст публікації відповідальність несуть автори.

**Засновник – Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 2527 від 27.03.1997

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, вул.О.Дашкевича, 22, к.376

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту. Тел. (0472) 33-10-96

© Черкаський національний
університет, 2008

Данілов С. В. Суб'єкт-об'єктна позиція викладача щодо педагогічної взаємодії як умови успішної реалізації особистісно-орієнтованого на навчання у ВНЗ	3
Dr. Antoni Magdoc. Edukacja przyszłych bankowców w zakresie współpracy bankowej	8
Волик Л. В. Сентенція структури та змісту анімаційної діяльності майбутнього педагога.....	12
Барановська Л. В., Дьомін А. І., Барановський М. М. Студентоцентризм – основа концепції національного виховання молоді у ВНЗ	16
Герасимова І. В. Професійна діяльність – основа індивідуальної самореалізації особистості фахівця-менеджера	21
Голуб Т. П. Особистісний розвиток студента – сучасна парадигма вищої освіти	23
Плешкова Н. В. Діалогічна взаємодія суб'єктів навчального процесу у світлі сучасних демократичних освітніх практик.....	28
Мартинюк О. В. Зміст та особливості навчальних програм підготовки фахівців з технічного перекладу у вищій школі США.....	32
Кокнова Т. А. Педагогічні засоби та принципи формування професійних якостей у майбутніх перекладачів	36
Батієвська Т. В. Роль інформаційних технологій навчання у процесі реалізації завдань художньо-педагогічної освіти	39
Москальова Л. Ю. Виховне значення прагнення майбутніх учителів до успіху в навчальній діяльності	42
Берегуля А. Майстерність як вияв творчої активності педагога	48
Мельник Л. А. Особливості пізнавальної мотивації учіння студентів і роль інтересу в її формуванні	54
Саражинська І. А. Особистісно зорієнтований та компетентнісний підходи до формування професійно-мовленнєвої особистості майбутніх бакалаврів з права	58
Погоріла С. Г. Педагогічна майстерність викладача ВНЗ – об'єктивна передумова особистісно зорієнтованого навчання студентів	63
Бондар Т. І. Особливості становлення студентського самоврядування у вищих навчальних закладах США.....	68
Бондар М. В. Інтелектуальна культура студентів економічних спеціальностей та умови її формування	71
Борейко Н. Ю. Формування професійної фізичної культури у студентів вищих технічних навчальних закладів.....	75
Грабовий А. К. Історичний аспект шкільного хімічного експерименту як чинник освітньо-професійної підготовки майбутніх вчителів хімії	78
Гурова О. М. Духовний аспект фізичної культури особистості в працях давніх мислителів	84
Завалко К. В. Обґрунтування структури та змісту ідеальної моделі вчителя музики (скрипаля).....	90
Зарішняк І. М. Емоційно-поведінковий критерій дидактичної емоційної взаємодії „викладач – студент”	94
Кордюк А. С. Педагогічні умови організації навчально-виховного процесу у ВНЗ на основі особистісно-орієнтованого підходу	98
Шереметьєва Ю. О. Психолого-педагогічне обґрунтування наступності у навчанні студентів інженерно-педагогічного ВНЗ.....	102
Усеїнова Л. Ю. Моделювання професійно-практичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів як інструмент її формування	106
Кузнецова І. О. Проблема саморозвитку майбутнього вчителя як суб'єкта своєї професійної діяльності.....	110

5. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.washington.edu

6. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://idea.iupui.edu>

Надійшла до редколегії 8.10.2008 року

УДК 378:81'253

Кокнова Т. А.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Анотація. У статті з'ясовуються педагогічні засоби корегування загально-професійних якостей за допомогою навчально-ігрової діяльності, а також з'ясовуються принципи для успішного формування загально-професійних якостей в майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності. **Ключові слова:** педагогічні засоби, професійні якості, сфери індивідуальності, педагогічні принципи.

Аннотация. В статье выясняются педагогические средства корректировки обще-профессиональных качеств с помощью учебно-игровой деятельности, а также выясняются принципы для успешного формирования обще-профессиональных качеств у будущих переводчиков средствами учебно-игровой деятельности. **Ключевые слова:** педагогические средства, профессиональные качества, сферы индивидуальности, педагогические принципы.

Annotation. In the article are explained pedagogical facilities and principles for effective development professional qualities in future translators. **Keywords:** pedagogical facilities, professional qualities, spheres of individuality, pedagogical principles.

Кожна країна, яка дбає про своє майбутнє, повинна мати досконалу систему освіти, тому головна мета педагогіки вищої освіти – не тільки підготовка висококваліфікованих спеціалістів у ВНЗ, але і формування в них усього переліку професійно важливих якостей. Завдання педагогів знайти такі засоби, які сприятимуть підвищенню рівня сформованості професійних якостей. Перелік професійних якостей для кожного фахівця не є однаковим, це залежить від вимог професійної діяльності. До професійних якостей перекладача ми відносимо якості, які не пов'язані з їх мовною підготовкою, це вольові, емоційні, регуляторні та екзистенціальні якості індивідуальності (ці якості ми називаємо загально-професійними). Важливість дослідження та формування цих якостей у майбутніх спеціалістів можна знайти в працях Б. Душкова, В. Марищука, К. Платонова, М. Прозорової, В. Шадрикова та ін.

Тому метою статті є з'ясування педагогічних засобів корегування загально-професійних якостей за допомогою навчально-ігрової діяльності, а також з'ясування принципів для успішного формування загально-професійних якостей у майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності. Для реалізації поставленої мети слід визначити засоби корегування загально-професійних якостей, а також з'ясувати принципи формування загально-професійних якостей у майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності.

Дослідивши психолого педагогічну літературу [1; 2; 3], ми з'ясували засоби ефективного формування загально-професійних якостей перекладача в студентів. Однією з головних умов формування загально-професійних якостей у майбутніх перекладачів як самостійної складової професійної підготовки, за рахунок компенсації недостатньо розвинених одних якостей іншими, більш розвиненими загально-професійними якостями. Проаналізуємо виділені нами засоби формування якостей.

На підставі вивченої літератури [1; 2; 3] ми визначили, які засоби сприятимуть формуванню **емоційної сфери** в майбутніх перекладачів.

1. Актуалізація позитивних емоційних станів (відчуття задоволення від своєї діяльності пізнавальні потреби; бадьорий настрій; радість успіху, відкриття чогось нового; очікування цікавої роботи, завдання, спілкування та ін.);

2. Створення умов для розвитку позитивних емоційних станів: формування в студентів (майбутніх перекладачів) уявлень про емоційні процеси, що супроводжують професійну діяльність, практичні вміння долати емоційні ускладнення; виділення в змісті нашого курсу елементів, які створюють позитивний емоційний фон при навчанні; застосування різних емоційно насичених педагогічних засобів, що сприяють позитивним емоційним переживанням (підбадьорювання, гумор, заохочення, ситуації успіху та ін.);

3. Створення атмосфери, що нейтралізує негативні стани (невпевненість у своїх силах, підвищена тривожність, обурення, образа, заздрість, страх і так далі);

4. Удосконалення емоційної сфери (проходило за рахунок розвитку всіх її складових: гармонійний розвиток різних почуттів і емоцій, формування адекватної самооцінки, розвиток умінь розуміти власні емоційні стани і причини, що їх породжують, подолання зайвої емоційної напруженості і підвищеної тривожності та ін.);

5. Розвиток саногенного мислення, яке зменшує внутрішній конфлікт, напруженість, дозволяє контролювати емоції, потреби і бажання. Під час роботи студенти усвідомлювали свій психічний стан, вчасно рефлексували та проводили релаксацію, боролися з негативними емоціями, які приводять до стресового стану;

Після дослідження науково-педагогічної та психологічної літератури [1; 2; 3] ми виділили наступні напрями формування професійних вольових якостей у майбутніх перекладачів: надання майбутнім перекладачам допомоги у виборі першочергової мети самовдосконалення й самовиховання; конкретне визначення завдань із самовиховання; допомога студентам в аналізі власних недоліків та подоланні останніх; спільна із студентами розробка конкретного плану розвитку загально-професійних якостей і самовиховання з урахуванням індивідуальних особливостей майбутніх перекладачів (корисно завести щоденник, для відзначення результатів виконання завдань із розвитку волі); підведення підсумків роботи та окреслення перспектив подальшої роботи студентів з самовиховання й саморозвитку.

Під час формування регуляторної сфери в майбутніх перекладачів слід включати наступні корегуючі елементи [1; 2; 3]: допомога у формуванні в студентів навичок аналізу професійних ситуацій; аналіз власної поведінки та поведінки інших людей (колег, однокурсників, компаньйонів та ін.); створення атмосфери об'єктивного ставлення до себе та інших; навчання студентів позитивно трактувати негативні прояви характеру; здійснення детального та практичного аналізу умінь з нейтралізації негативних емоційних станів; удосконалення засобів керування конфліктом та навичок його розпізнавати; підкреслення значущості етикету ділового спілкування.

Важливими корегуючими засобами формування екзистенціальної сфери в майбутніх перекладачів [1; 2; 3] є: допомога викладачів в аналізі студентами професійних ситуацій; створення атмосфери та умов для усвідомлення студентами своєї професійної поведінки й стану інших людей; формування в майбутніх перекладачів розуміння ролі перекладача в міжкультурній комунікації; спільний зі студентами аналіз навичок соціальної взаємодії; тлумачення поняття „етична толерантність перекладачів”; формування Я-концепції, самоцінності, гордості за свою професію.

Проаналізувавши засоби формування професійних якостей, ми обґрунтували доцільність використання навчально-ігрової діяльності на підставі робіт Л. Божович, Д. Ельконіна, П. Зінченко, Н. Кузьміної, О. Леонтьєва та ін. Виділені педагогічні засоби формування загально-професійних якостей дають нам змогу розробити та виділити педагогічні принципи формування загально-професійних якостей у майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності. Тому на основі аналізу психолого-педагогічної літератури з метою ефективної організації технології формування загально-професійних якостей майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності ми визначили наступні педагогічні принципи [1; 2; 4; 5; 6]:

– *Принцип цілісності* передбачає цілісність представлення професійної освіти студентам. Зв'язок практики з теорією сприятиме ефективному входженню студентів у професійний світ, відкриє в них повне уявлення про реальну професійну діяльність та обстановку, сформує необхідний професійний досвід та надасть змогу відчути себе справжнім перекладачем [1; 2];

Отже, узагальнюючи результати, ми дійшли висновку, що обґрунтовані нами педагогічні принципи дають нам змогу уявити процес формування загально-професійних якостей та застосувати вище означені принципи для удосконалення процесу підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ. У перспективі педагогічні засоби та принципи, обґрунтовані нами, дають нам підставу формувати професійні якості в майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності, а цей процес у ВНЗ стає більш керованим та більш ефективним.

Література

1. Гребенюк О. С, Гребенюк Т. Б. Основы педагогики индивидуальности: Учебное пособие. – Калининград: Калининградский ун-т, 2000. – 572 с.
2. Гребенюк О. С, Гребенюк Т. Б. Теория обучения: Учебник для студентов высш. учебн. заведений. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 384 с.
3. Бодров В. О. Психология профессиональной пригодности. Учебное пособие для вузов. 2-е изд. – М.: ПЕР СЕ, 2006. – 511 с.
4. Эльконин Д. Б. Психология обучения младшего школьника. – М.: Просвещение, 1974. – 64 с.
5. Близнюк О. І., Папанов Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов: Посібник для вчителів. – К.: Освіта, 1997. – 67 с.
6. Выготский, Л. С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка // Вопросы психологии. – 1996. – № 6. – С. 62-76.

Надійшла до редколегії 8.10.2008 року

УДК 004.92:371.132:[7

Батієвська Т. В.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано особливості використання інформаційних технологій як засобу професійного розвитку студентів художньо-педагогічних спеціальностей. **Ключові слова:** інформаційні технології навчання, художньо-педагогічна спеціальність, комп'ютерна графіка, комп'ютерний дизайн, педагогічні програмні засоби.

Аннотация. В статье проанализированы особенности использования информационных технологий как средства профессионального развития студентов художественно-педагогических специальностей. **Ключевые слова:** информационные технологии обучения, художественно-педагогическая специальность, компьютерная графика, компьютерный дизайн, педагогические программные средства.

Annotation. The article analyses the specific of the information technologies using as a facility of professional development of artistic pedagogical professions students. **Key words:** information educational technologies, artistic pedagogical professions, computer graphics, computer design, pedagogical program facilities.

У контексті інноваційних змін, що відбуваються у суспільстві, викликаних повсюдним упровадженням інформаційних технологій, однією з актуальних задач є усвідомлення того, що необхідні істотні зміни у традиційних освітніх системах і технологіях, і відповідно – розробка нових шляхів їхнього розвитку. З огляду на це виправданим є прагнення України інтегруватися у Європейський освітянський простір, яке супроводжується досить гострою дискусією, і це природно. Але в ряду ще невизначених питань євроінтеграції є мистецька галузь.

Мистецька освіта, сутність якої полягає у поєднанні інтелекту і почуттів, у сучасних умовах має бути складовою розвитку особистості разом з формуванням креативності та культури методологічного мислення, стимулюванням пізнавальної й творчої активності у різних видах життєдіяльності людини. Послідовним кроком у цьому напрямі стала розробка